

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В. С. Пономаренко

02 квітня 2019р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
освітній ступінь «МАГІСТР»

спеціальність 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіка самоврядування»

Харків, 2019

Фахове випробування є комплексним іспитом, що включає теоретичну (тестові завдання) та практичну (три завдання різного ступеню складності) частини в межах галузевого стандарту вищої освіти України з підготовки бакалаврів у галузі знань 051 «Економіка», освітньо-професійної програми «Економіка самоврядування». До складу тестових завдань внесені питання за наступними нормативними навчальними дисциплінами: економічна статистика, демографічна статистика, соціальна статистика, статистика ринків та статистичне моделювання та прогнозування.

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими володіє бакалавр за напрямом підготовки «Економіка самоврядування» (табл. 1).

Таблиця 1

Основні компетентності, якими повинен володіти бакалавр за напрямом підготовки «Економіка самоврядування»

Професійні компетентності
<i>Загально-професійні:</i>
- опрацьовувати та узагальнювати соціально - економічну інформацією, що має місце в офіційних статистичних джерелах й глобальних інформаційних мережах
- здатність виявляти причинно-наслідкові зв'язки, які існують між соціально - економічними процесами та явищами на всіх рівнях державного узагальнення статистичного матеріалу
- володіти методами описової статистики для оцінки та аналізу статистичної сутності інформації в певній сфері діяльності
- вміння вести дискусію та презентувати результати статистичних досліджень
- виокремлювати новітні інформаційні технології та програмні продукти обробки та аналізу статистичної інформації
- здатність до безперервного особистісного та професійного вдосконалення
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді
<i>Професійні:</i>
- володіти методологією організації та здійснення статистичних спостережень соціально- економічних явищ та процесів
- формувати інформаційно-аналітичне забезпечення дослідження тенденцій розвитку суб'єктів господарювання
- узагальнювати та систематизувати економічну, соціальну, демографічну та інші види інформації задля отримання ґрунтовних аналітичних висновків
- виокремлювати загально-статистичні методи аналізу та прогнозування соціально-економічної інформації
- здійснювати аналіз основних макроекономічних показників та оцінку ролі держави в формуванні основних інструментів ефективного функціонування національної економіки
<i>Спеціалізовано-професійні:</i>
- обґрунтовувати застосування спеціальних методів статистичного дослідження задля відображення специфіки діяльності підприємств чи організацій різного народногосподарського рівня
- формувати за результатами статистичних досліджень обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання

- моделювати тенденції розвитку та поведінку господарюючих суб'єктів з використанням сучасних інформаційних засобів обробки інформації
- приймати оптимальні господарські рішення з урахуванням здобутків сучасної інституціональної теорії
- розробляти оптимальні економічні рішення з використанням практичного інструментарію мікроаналізу

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційний білет з фахового випробування включає дві частини:
тестові завдання;
практичні завдання.

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з фахового випробування наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань
у білеті з фахового випробування

Рівень складності	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в одному білеті	Різновид завдань
	тестові завдання	задачі			
I. Рівень складності	30	-	4,0 б	120	- з вибором однієї або декількох правильних відповідей; - на встановлення відповідності; - на встановлення правильної послідовності;
II. Рівень складності	-	2	1 діагностичне завдання - 25 б; 2 діагностичне завдання - 25 б.	50	- розрахункові завдання
III. Рівень складності	-	1	1 евристичне завдання	30	- творчі або розрахункові завдання з ускладненим алгоритмом

Кількість балів за одне завдання залежить від кількості, типу та складності тестових завдань

Тестові завдання включають 30 тестів різного типу, серед яких тестові завдання відкритого типу, тестові завдання на зіставлення та розрахункові

тестові завдання.

Загальна оцінка тестових завдань становить 120 балів.

Практичні завдання включають завдання різного рівня складності, а саме два діагностичних завдання та одне евристичне завдання, загальна оцінка за виконання яких складає 80 балів.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

РОЗДІЛ «ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА»

Тема 1. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів

1.1. Основні категорії та класифікації СНР

Ключові поняття СНР: сектор, інституційні одиниці, резидент. СНР - економічна модель країни. Принципи побудови СНР.

1.2. Принципи побудови та зв'язок з бухгалтерським обліком

Концепції побудови СНР. Методологія складання, принципи ведення, оцінка, цілі та завдання бухгалтерських і національних рахунків.

1.3. Загальна характеристика рахунків

Основні показники СНР. Методи оцінки показників виробництва. Рахунки СНР в Україні. Схема класифікації національних рахунків. Особливості побудови та схема відображення операцій у рахунках.

1.4. Аналітичні можливості системи національних рахунків

Типи випуску продукції. Найважливіші макроекономічні показники і взаємозв'язок між ними. Види цін, які використовуються в системі національних рахунків.

Тема 2. Методи розрахунку ВВП

2.1. Соціально-економічний зміст методів розрахунку валового внутрішнього продукту

Виробничий метод розрахунку, розподільний метод розрахунку та метод кінцевого використання - статистичний аспект. Джерела інформації щодо використання методів розрахунку ВВП.

2.2. Розвиток системи макроекономічних розрахунків валового внутрішнього продукту

Розширення системи макроекономічних показників у рамках СНР. Розрахунок показників проміжного споживання. Розрахунок показників

кінцевого споживання як компонента ВВП в таблиці «Втрати-Випуск» у СНР. Розрахунок показників валового накопичення основного капіталу як компонента ВВП таблиці «Втрати-Випуск» у СНР. Розрахунок зміни матеріальних обігових коштів у таблиці «Втрати-Випуск» у СНР як компонента ВВП. Розрахунок елементів доданої вартості в таблиці «Втрати-Випуск» у СНР.

Тема 3. Статистика національного багатства

3.1. Загальна концепція національного багатства в статистиці

Сутність і структура національного багатства (НБ). Склад національного багатства за стандартом СНР. Фінансові й нефінансові активи: поняття, групування за формами власності, за галузями економіки, за регіонами. Комплексна характеристика національного багатства - використання системи статистичних показників: обсягу й структури НБ; відтворення найважливіших складових НБ; динаміки НБ в цілому та його компонентів; ефективності використання НБ.

3.2. Оцінка елементів національного багатства

Види оцінок елементів національного багатства: за історичною (первісною) вартістю, за вартістю зміни (відновна вартість), за ринковою вартістю. Баланс активів і пасивів: схема побудови, види за секторами і галузями економіки та в цілому по економіці. Балансуюча стаття зведеного балансу - національне багатство.

Балансове рівняння активів та пасивів. Абсолютна зміна вартості активів і пасивів - зв'язок з рахунками нагромадження.

Тема 4. Статистика основного капіталу

4.1. Оцінювання стану та руху основного капіталу

Економічна сутність основного капіталу та основних фондів і задачі їх статистичної характеристики. Натурально-речова класифікація основних фондів. Види оцінки основних засобів.

4.2. Показники простого та розширеного відтворення основних фондів

Показники стану, руху та використання основних засобів. Методи нарахування амортизації. Переоцінка основних фондів. Використання методу безперервної інвентаризації.

Тема 5. Статистика оборотних активів

5.1. Поняття та склад оборотних фондів

Оборотні активи: структура за натурально-речовою формою; сферами та стадіями обігу; принципами організації; джерелами фінансування. Показники

ефективності використання оборотних фондів.

5.2. Відображення оборотних активів у системі національних рахунків

Рахунки накопичення. Показники, структура та методика розробки рахунку операцій із капіталом. Показники, структура та методика розробка фінансового рахунку.

Тема 6. Статистика виробництва продукції підприємств

6.1. Теоретичні основи статистики валового продукту

Поняття про валовий продукт і його склад. Показники продукції за ступеню готовності. Натуральні одиниці виміру продукції. Система вартісних показників продукції в народному господарстві.

6.2. Особливості розрахунку показників продукції в основних галузях сфери матеріального виробництва

Статистика продукції промисловості. Статистика продукції сільського господарства.

6.3. Статистика обігу валового продукту

Статистика продукції будівництва. Статистика продукції галузей сфери обігу. Статистика вантажообігу та зв'язку. Статистика матеріально – технічного забезпечення та збуту. Статистика поставок сільгосппродукції. Статистика товарообігу. Статистика товарних запасів.

Тема 7. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств

7.1. Визначення впливу економічних факторів на результати фінансово господарської діяльності за допомогою статистичних методів

Індексний метод впливу собівартості одиниці продукції, обсягу і структури реалізованої продукції на прибуток від реалізації продукції. Адитивна модель впливу факторів на прибуток від реалізації продукції. Система індексів впливу обсягу виробництва продукції, собівартості продукції та середньої ціни реалізації продукції на рентабельність реалізованої продукції. Вплив якісних і структурних чинників на динаміку середньої рентабельності - мультиплікативна індексна система.

7.2. Показники результатів економічної діяльності

Встановлення частки прибутку в результаті структурних зрушень в асортименті продукції. Основні показники рентабельності (прибутковості) продукції: рентабельність продажу; рентабельність продукції; рентабельність власного капіталу; рентабельність всього капіталу; загальна рентабельність

підприємства; головний показник прибутковості; прибутковість активів; прибутковість пасивів. Абсолютна середня зміна

Тема 8. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності

8.1 Платіжний баланс

Платіжний баланс - основа статистичного аналізу зовнішньоекономічної діяльності. Структура платіжного балансу. Методологія складання платіжного балансу. Правила відображення операцій у платіжному балансі. Складові рахунку поточних операцій. Баланс поточних операцій. Складові рахунку операцій з капіталом і фінансових операцій. Дефіцит балансу поточних операцій. Аналіз рівноваги платіжного балансу.

Аналіз балансів за групами статей: торговельний баланс, баланс поточних операцій, базисний баланс, баланс ліквідності. Індикатори стану платіжного балансу.

8.2. Статистична характеристика зовнішньоекономічної торгівлі

Статистика зовнішньої торгівлі: обсяги і структура зовнішньої торгівлі. Характеристика збалансованості зовнішньої торгівлі: характеристика відкритості економіки; експортна квота; коефіцієнт покриття; імпортна залежність країни. Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі.

Тема 9. Статистичне вивчення ринку праці

9.1. Сутність статистики ринку праці

Ринок праці: поняття, елементи, основні суб'єкти відносин. Відкритий і закритий ринок праці. Класифікація ринків праці за територіальною ознакою. Показники попиту й пропозиції робочої сили. Система статистичних показників ринку праці. Основні категорії та поняття в статистичному спостереженні ринку праці.

9.2. Статистичне дослідження соціально-трудова відносин в умовах ринку

Зайнятість у неформальному секторі економіки. Облік та аналіз неповної зайнятості. Економічний зміст категорії «вартість праці». Структура витрат на робочу силу. Методика збору інформації та аналізу витрат на робочу силу. Статистичне дослідження заробітної плати в умовах ринкової економіки.

Тема 10. Статистика зайнятості населення

10.1. Класифікація населення щодо статусу зайнятості

Групування за статтю і віком; за причинами звертання; за причинами незайнятості; тривалістю перерви у праці; галузями економіки; формами

власності підприємств; тривалості пошуку роботи; тривалості безробіття; за категоріями населення; видами профорієнтаційних послуг; видами навчання; видами навчальної бази, що допомагають визначити: склад осіб, які звернулись до служби зайнятості; процес працевлаштування; рівень безробіття; характеристику процесу соціальної допомоги; показники використання незайнятого населення.

Методика Міжнародної організації праці (МОП) та згідно з Законом України "Про зайнятість" щодо зайнятих. Абсолютні та відносні характеристики чисельності зайнятих. Методика МОП та України щодо безробітних. Показники рівня безробіття, тривалості безробіття, рівня незайнятості.

10.2. Інтенсивність економічної активності населення: зайнятість та безробіття

Склад населення за віком працездатності. Структура працездатного населення - економічно активне населення: зайняті й безробітні; економічно неактивне населення. Статистика руху робочої сили та робочих місць. Зовнішня міграція. Статистика страйкового руху. Статистика безробіття. Статистика професійної освіти. Баланс трудових ресурсів.

РОЗДІЛ «СОЦІАЛЬНА ТА ДЕМОГРАФІЧНА СТАТИСТИКА»

Тема 1. Населення як об'єкт соціальної статистики

1.1. Соціальна статистика і населення

Населення як об'єкт соціальної та демографічної статистики. Формування масивів інформації про населення залежно від сфери дослідження: соціальної або демографічної. Категорії населення.

1.2. Статистичне вивчення чисельності і руху населення

Основні показники природного руху населення. Екстенсивний та інтенсивний аналіз. Абсолютні характеристики населення. Середнє населення. Основні показники механічного руху населення.

1.3. Соціально-демографічна структура населення

Метод статистичних групувань у вивченні населення. Склад населення за статтю. Віково-статева структура населення. Віково-статева піраміда. Типи віково-статевої структури та її еволюція. Старіння населення та його показники. Сімейний склад населення. Статистичне вивчення національного складу населення. Основні економічні групування населення. Коефіцієнти

демографічного навантаження. Групування економічно активного населення за сферами діяльності, за галузями економіки та іншими ознаками.

1.4. Соціальна мобільність і зміни структури населення

Концепції соціальної стратифікації суспільства. Поняття "соціальна мобільність населення". Показники динаміки та структури соціальної мобільності населення.

Тема 2. Статистика рівня життя населення

2.1. Доходи населення та їх статистичне вивчення

Існуючі концепції поняття доходу. Поняття "валовий наявний", "валовий скорегований", "номінальний" та "реальний" дохід. Середні показники рівня доходів: середньодушовий дохід, середня номінальна заробітна плата, середня пенсія, середній розмір стипендії, середня допомога. Існуючі соціальні гарантії держави. Модальний та медіанний дохід, коефіцієнти концентрації доходів Лоренца та Джині.

2.2. Статистичне вивчення споживання матеріальних благ та послуг

Аналіз показників рівня та динаміки споживання. Оцінка залежності між рівнем споживання та доходами за допомогою коефіцієнта еластичності. Вивчення структурних відмінностей у споживанні за допомогою відповідних показників.

2.3. Система статистичних показників рівня життя

Поняття "рівень життя населення". Характеристика рівнів життя населення. Обстеження домогосподарств як інформаційна база дослідження рівня життя населення.

2.4. Індекс людського розвитку

Методика розрахунку індексу людського розвитку.

2.5. Статистика бідності

Підходи щодо вимірювання бідності. Статистичні показники бідності. Глибина та гострота бідності. Індекси злиденності населення.

Тема 3. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

3.1. Основні поняття, джерела інформації та показники ринку житла

Поняття житлового фонду, житла, кімнати, загальної площі житла, жилої площі житла. Класифікації житлового фонду. Показники характеристики

житлових умов: показники житлового фонду, його руху, капітального ремонту та реконструкції, благоустрою, показники забезпеченості населення житлом.

3.2. Статистика житлових умов населення

Інтегральні показники забезпечення населення житлом. Показники комфортабельності житла. Дослідження диференціації житлових умов населення. Розвиток ринку житла.

3.3. Житлово-комунальне обслуговування населення

Показники побутового обслуговування населення: показники розвитку житлово-комунального господарства і діяльності житлово-комунальних підприємств та організацій щодо надання населенню відповідних послуг, показники забезпеченості населення житлово-комунальними послугами, їх доступності, споживання та витрат на них.

Тема 4. Статистика зовнішнього середовища

4.1. Задачі статистики навколишнього середовища.

Якість навколишнього середовища як одна з умов життя людини. Поняття розселення населення, його показники. Сукупність елементів навколишнього середовища та їх стан. Задачі статистики навколишнього середовища в сучасних умовах.

4.2. Система показників статистики навколишнього середовища

Комплексна система показників статистики навколишнього середовища. Показники статистики водних ресурсів. Система статистичних показників стану, охорони та забруднення атмосфери. Показники землекористування.

4.3. Показники якості природного середовища

Комплексний показник якості навколишнього середовища: методика його розрахунку. Підходи щодо оцінки якості навколишнього середовища: їх переваги та недоліки.

Тема 5. Статистика послуг системи охорони здоров'я

5.1. Статистичні показники здоров'я населення

Методологічні проблеми статистики здоров'я. Групи показників здоров'я населення: демографічні, медичні, показники суб'єктивної оцінки стану здоров'я населення. Показники доступності та рівня медичного обслуговування.

5.2. Статистика захворюваності

Поняття захворюваності. Система показників захворюваності. Факторний

аналіз захворюваності населення.

5.3. Статистика системи охорони здоров'я

Система показників забезпеченості населення установами охорони здоров'я та медичними кадрами.

Тема 6. Статистика освіти

6.1. Характеристика освітніх послуг

Характеристика діючої системи освіти. Характеристика освітніх послуг. Система статистичних показників для кожного рівня освіти.

6.2. Статистика рівня освіти населення

Аналіз рівня освіти населення за допомогою показників, що характеризують ступінь охоплення населення освітою. Застосування індексного методу для порівняння рівня освіти населення різних регіонів, країн. Показники статистики дошкільного навчання та шкільної освіти. Побудова соціально-економічної нормалі для характеристики розвитку системи освіти.

Тема 7. Статистичний аналіз чисельності та складу населення

7.1. Цілі й завдання демографічного аналізу. Екстенсивний та інтенсивний аналіз.

Абсолютні характеристики населення. Мета демографічного аналізу. Сутність екстенсивного та інтенсивного демографічного аналізу. Вивчення чисельності, структури, динаміки населення. Показники інтенсивності розвитку демографічних процесів.

7.2. Групування в статистиці населення. Віково-статева піраміда

Види групувань в демографічній статистиці. Поняття віку людини. Узагальнюючий показник статевих пропорцій - вік балансування. Методика побудови та аналізу віково-статевої піраміди. Розрахунок середнього, модального та медіанного віку.

7.3. Типи вікової структури населення. Старіння населення

Типологія структур населення: регресивний тип, стаціонарний тип, прогресивний тип. Старіння населення "знизу" та старіння населення "зверху". Критерії оцінки демографічного старіння: вітчизняна та міжнародна практика. Оціночна шкала старіння населення Ж. Боже-Гарньє та Е. Россета. Шкала демографічного старіння ООН. Показники демографічної старості: коефіцієнти довголіття та довгожителства.

7.4. Методи розрахунку середньої чисельності населення

Розрахунок середньорічної чисельності населення при різних умовах за допомогою формул середньої арифметичної простої та зваженої та середньої хронологічної простої та зваженої.

Тема 8. Статистичне вивчення смертності населення

8.1. Екстенсивний та інтенсивний аналіз смертності

Поняття смертності населення, основні задачі її вивчення та пріоритетні напрямки дослідження статистики смертей. Просторові та часові аспекти екстенсивного аналізу смертності. Характеристика смертності за причинами. Регіональний аналіз смертності населення. Інтенсивний аналіз смертності на підставі загальних, часткових (повікових) та диференційованих коефіцієнтів.

8.2. Аналіз дитячої смертності

Дитяча смертність: причини та показники. Перехід до сучасного типу смертності. Материнська смертність та її причини.

8.3. Методи стандартизації смертності. Індексний аналіз смертності

Сутність та умови застосування прямого, побічного та зворотного методів (методу Керіджа) стандартизації коефіцієнтів смертності. Використання стандартизованих коефіцієнтів смертності. Розрахунок індексів надсмертності. Визначення впливу факторів на чисельність померлих за допомогою індексного методу.

Тема 9. Таблиці дожиття і середньої очікуваної тривалості життя

9.1. Метод демографічних таблиць

Поперечний та поздовжній аналіз: їх суть та основні показники. Метод умовного та реального покоління: суть, переваги та недоліки. Демографічні сітки та їх аналіз. Відображення часових параметрів у сітках Лексіса та Пресса. Класифікація демографічних таблиць. Система показників демографічних таблиць.

9.2. Таблиці смертності та їх показники

Методи побудови таблиць смертності. Таблиці смертності: американська, англійська модель та модель колишнього СРСР. Показники таблиць смертності. Аналітичні показники таблиць смертності. Середня тривалість життя та її статистичний аналіз. Коефіцієнт дожиття.

9.3. Методи побудови таблиць смертності

Використання принципів умовного та реального покоління при побудові таблиць смертності. Прямий та побічний методи побудови таблиць смертності.

Тема 10. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності

10.1. Основні поняття, пов'язані із репродуктивною поведінкою людини

Поняття репродуктивної поведінки, репродуктивної установки, репродуктивної мотивації. Фактори репродуктивної поведінки. Структура репродуктивної поведінки особистості. Типи репродуктивної поведінки: малодітні, середньодітні, багатодітні. Потреба в дітях, планування сім'ї.

10.2. Регулювання народжуваності та типи шлюбів

Статистичне вивчення шлюбності. Типи шлюбного стану. Джерела інформації про шлюбний стан. Статистичні характеристики шлюбів та розлучень. Сім'я та її життєвий цикл. Фази життєвого циклу сім'ї. Основні етапи життєвого циклу сучасних українських сімей. Типи сімейних організацій та сімей.

10.3. Статистика шлюбів та розлучень

Демографічний аналіз шлюбності та розлучуваності. Система показників шлюбності та розлучуваності та взаємозв'язок між показниками.

Тема 11. Статистичне вивчення народжуваності та плідності.

11.1. Задачі статистики в оцінці народжуваності та плідності.

Статистичні характеристики батьків та немовлят

Поняття народжуваності та плідності як статистичних процесів. Об'єкт дослідження в аналізі народжуваності та плідності. Ознаки матері новонародженого та їх аналіз.

11.2. Інтенсивний аналіз народжуваності та плідності. Коефіцієнт сумарної плідності

Загальні коефіцієнти народжуваності та плідності: їх сутність. Методика розрахунку та інтерпретація коефіцієнта сумарної плідності. Міжнародна оціночна шкала коефіцієнтів народжуваності та плідності.

11.3. Методи розрахунку стандартизованих коефіцієнтів та індексів народжуваності

Методи прямої та побічної стандартизації коефіцієнтів народжуваності. Метод подвійної стандартизації. Індекси Коула: сутність та методика розрахунку.

11.4. Сумарний коефіцієнт народжуваності та коефіцієнт гіпотетичного мінімуму природної народжуваності

Сутність та використання сумарного коефіцієнту народжуваності. Кумулятивний коефіцієнт народжуваності. Призначення та методика розрахунку коефіцієнту гіпотетичного мінімуму природної народжуваності.

Тема 12. Режим відтворення населення. Моделі населення

12.1. Загальні показники режиму відтворення населення

Система показників режиму відтворення населення. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Інтерпретація нетто-коефіцієнта відтворення населення та інших сумарних показників.

12.2. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів відтворення населення. Показники середньої довжини жіночого покоління, приросту населення і співіснування поколінь. Факторний індексний аналіз показників чистих коефіцієнтів відтворення населення на основі загальних індексів.

12.3. Побудова моделей стаціонарного та стабільного населення

Теоретичні основи побудови моделей стаціонарного та стабільного населення. Умови та властивості стаціонарного і стабільного населення. Схеми розрахунку чисельності стаціонарного і стабільного населення. Напрями статистичного використання моделей населення.

Тема 13. Статистичний аналіз міграційних процесів

13.1. Види та класифікації міграцій

Поняття міграції населення. Характеристика причин міграцій. Підходи до виділення типів (форм) міграцій. Класифікація міграцій за: причинами (економічні, політичні, гуманітарні), строками (сезонні, тимчасові, постійні), напрямками (зовнішні і внутрішні), складом мігрантів, ступенем організованості. Напрямки імміграції та еміграції. Співвідношення між зовнішніми та внутрішніми міграціями. Структура загальних міграційних потоків країни.

13.2. Статистичний аналіз міграцій

Абсолютні та відносні статистичні показники міграції населення: кількість прибуттів; число вибуття; міграційний приріст; міграційний відтік, коефіцієнт прибуття, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт інтенсивності міграційного

обороту, коефіцієнт міграційного (механічного) приросту, коефіцієнт ефективності міграції. Міграції та відтворення населення.

РОЗДІЛ «СТАТИСТИКА РИНКІВ»

ТЕМА 1. Ринок споживчих товарів

1.1. Ринок споживчих товарів та послуг як об'єкт статистичного вивчення.

Структура ринку споживчих товарів. Послуга як особлива споживча вартість. Види послуг. Відмінні риси торгівлі послугами від торгівлі товарами. Характеристика продавців та покупців на ринку товарів та послуг. Відображення операцій, що здійснюються на ринку товарів та послуг у Класифікації видів економічної діяльності. Задачі статистичного дослідження ринку товарів та послуг.

1.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення ринку споживчих товарів та послуг.

Інформаційна база статистики ринку споживчих товарів та послуг. Система показників статистики ринку споживчих товарів та послуг. Показники кон'юнктури ринків, цін, товаропросування, інфраструктури ринків, соціально-економічних результатів ринкової діяльності.

1.3. Методи статистичного аналізу ринку споживчих товарів та послуг.

Методологія статистики ринку споживчих товарів та послуг. Методи статистичного та економетричного моделювання. Методи аналізу пропорційності ринку. Методи розрахунку та аналізу рівня та структури цін. Моделі товарообігу.

ТЕМА 2. Ринок засобів виробництва

2.1. Сутність та складові ринку засобів виробництва.

Суспільне виробництво як основа соціально-економічних відносин. Поняття засобів виробництва. Фактори впливу на співвідношення попиту й пропозиції на ринку засобів виробництва. Класифікація ринку засобів виробництва. Суб'єкти ринку засобів виробництва.

2.2. Система показників та методів аналізу ринку основних засобів.

Склад основних засобів. Види вартості основних засобів залежно від мети розрахунку. Методи статистичного аналізу основних засобів. Факторні моделі обсягу виробництва: вплив ефективності використання засобів виробництва.

2.3. Показники та методи статистичного аналізу ринку транспортних

послуг.

Ринок транспортних послуг як складова ринку засобів виробництва. Показники використання рухомого складу даної галузі. Метод групувань, аналізу інтенсивності структурних зрушень, динаміки, екстраполяції, індекси в аналізі ринку транспортних засобів.

ТЕМА 3. Ринок інновацій

3.1. Ринок інновацій як об'єкт статистичного вивчення.

Основні поняття ринку інновацій: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний продукт, інноваційний процес, інноваційна доктрина. Складові національного ринку інновацій. Місце інноваційної діяльності в системі статистичних класифікацій.

3.2. Інформаційне забезпечення ринку інновацій.

Законодавче і державне забезпечення інноваційного розвитку. Суцільний метод дослідження ринку інноваційних послуг: сутність, форми звітності. Задачі статистики ринку інновацій.

3.3. Система показників та методи аналізу ринку інновацій.

Статистичні показники науково-технічного потенціалу. Сутність системи Європейського інноваційного табло. Система індикаторів науково-технічного розвитку. Загальний інноваційний індекс: методика розрахунку. Методи статистичного спостереження, групування, аналізу варіації, оцінки нерівномірності розподілу, кореляційно-регресійного аналізу в дослідженні ринку інновацій.

ТЕМА 4. Грошовий ринок

4.1. Сутність та завдання статистики грошового обігу.

Поняття грошового ринку. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку. Задачі статистики грошового обігу. Попит на гроші: сутність, цілі та мотиви. Пропозиція грошей: сутність, особливості формування, фактори зміни.

4.2. Статистичні показники грошового ринку.

Показники обсягу та складу грошової маси. Агрегатний метод аналізу структури грошової маси. Показники грошового обігу та його інтенсивності. Модель сукупного грошового обороту. Індексний метод аналізу впливу факторів на швидкість обороту грошової маси. Показники динаміки грошової маси та її впливу на рівень інфляції.

4.3.Методи аналізу збалансованості та місткості ринку грошей.

Напрями зміни обсягу грошової маси. Грошовий мультиплікатор та його використання для контролю за динамікою грошової маси. Кредитний мультиплікатор та його значення. Ціна грошей на грошовому ринку. Місткість ринку грошей.

ТЕМА 5. Ринок кредитних послуг

5.1.Сутність та задачі статистики ринку кредитних послуг.

Склад кредитного ринку. Основні завдання статистики ринку кредитних послуг. Поняття кредиту та характеристика його функціональних форм. Види кредиту за строками функціонування, за характером забезпеченості, за характером і способом сплати відсотків.

5.2. Система показників ринку кредитних послуг.

Поняття відсоткової ставки та її розрахунок. Показники розміру, складу та динаміки кредитних вкладень. Показники ефективності використання позик. Зміст індексів середньої тривалості використання кредитних ресурсів, середньої кількості оборотів кредиту. Аддитивні моделі обсягу обороту з погашення кредиту.

ТЕМА 6. Ринок страхових послуг

6.1.Предмет, основні категорії та завдання статистики ринку страхових послуг.

Предмет статистики ринку страхових послуг. Поняття страхування, страхової діяльності, страхового тарифу, страхової премії, страхових резервів. Основні загальні завдання статистики ринку страхових послуг.

6.2.Класифікації і групування в статистиці страхової діяльності.

Класифікації та групування страхування за формами, функціями, видами, формами власності страхових компаній. Страхування відповідальності.

6.3.Система статистичних показників та методи аналізу страхової діяльності.

Абсолютні, відносні та середні показники оцінки діяльності страхових компаній на ринку. Абсолютні, відносні та середні показники майнового страхування.

ТЕМА 7. Ринок капіталу

7.1. Структура ринку капіталів як складової фінансового ринку.

Структура ринку капіталів. Основні учасники ринку капіталів: первинні інвестори, спеціалізовані посередники; позичальники.

7.2. Предмет і основні завдання статистики ринку цінних паперів.

Предмет статистики ринку цінних паперів. Основні завдання статистики ринку цінних паперів.

7.3. Статистика інвестицій.

Поняття інвестицій та капітальних вкладень. Об'єкт і суб'єкти інвестиційної діяльності. Класифікація інвестицій. Напрямки аналізу інвестиційної діяльності.

7.4. Статистичне вивчення ризику та ціни капіталу.

Характеристика фінансового ризику як міри економічної або соціальної невизначеності. Статистичні критерії виміру рівня ризику.

ТЕМА 8. Ринок нерухомості

8.1. Ринок нерухомості як об'єкт статистичного вивчення.

Поняття ринку нерухомості та його об'єкти. Характеристика сегментів ринку нерухомості. структура ринку житла як сегмента ринку нерухомого майна. Місце ринку нерухомості в КВЕД. Завдання статистичного вивчення ринку нерухомості.

8.2. Інформаційне забезпечення ринку нерухомості.

Державна статистична звітність ринку нерухомого майна. Нормативно-правове забезпечення ринку нерухомого майна.

8.3. Система статистичних показників та методів аналізу ринку нерухомості.

Система показників ринку нерухомого майна: показники ринку об'єктів нерухомого майна, показники ринку послуг щодо нерухомого майна. Умови використання статистичних методів аналізу ринку нерухомості.

РОЗДІЛ «МАКРОЕКОНОМІКА»

Тема 1. Макроекономіка як наука

1.1. Місце макроекономіки в системі економічних наук. Вступ до макроекономіки. Місце макроекономіки в економічній науці. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Взаємозв'язок макроекономіки та

мікроекономіки.

1.2. Предмет, об'єкт та суб'єкти макроекономіки. Предмет макроекономіки. Економічна система як об'єкт макроекономіки.. Сутність економічної політики та її види. Функції макроекономіки. Етапи розвитку макроекономіки. Основні макроекономічні школи.

1.3. Основні проблеми і основні поняття та показники макроекономіки, їх взаємозв'язок. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем. Макроекономічна політика та її види. Фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна та соціальна політики. Результативність політики, її залежність від політичних факторів.

1.4. Основні методи макроекономіки. Методологія макроекономіки. Методи дослідження національної економіки. Макроекономічне моделювання. Графічні моделі, їх значення та основні правила побудови. Ендогенні та екзогенні змінні макроекономічних моделей. Номінальні і реальні змінні. Модель кругопотоку. Двосекторна модель. Доходи і витрати. Заощадження та інвестиції у схемі кругопотоку. Державний та зарубіжний сектори у схемі кругопотоку.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

2.1. Система національних рахунків. Національні рахунки як фактологічна база макроекономіки. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків (СНС). Основні категорії СНС: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Відмінність СНС від балансу народного господарства.

2.2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП). Методи обчислення ВВП. Тіньова економіка. Поняття ВВП. ВВП та ВНП, їх співвідношення. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий (по доходам) та метод кінцевого використання (по витратам). Тіньова економіка. Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індокси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Дефлятор ВВП. Відмінність між ІСЦ та дефлятором ВВП. Зведення номінального ВВП до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.

2.3. Макроекономічні показники на чистій основі: чистий внутрішній

продукт, національний дохід та зв'язок між ними. Національне багатство.

Тема 3. Ринок праці

3.1. Зайнятість та безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість та рівень безробіття. Основні види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Причини безробіття. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Відставання фактичного ВВП від потенційного (розрив ВВП). Соціальні наслідки безробіття.

3.2. Ринок праці та механізм його функціонування. Попит, пропозиція і ціна на ринку праці. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Теорія гнучкого ринку праці.

3.3. Державне регулювання зайнятості. Державна політика зайнятості населення. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Висновки кривої Філіпса для політики зайнятості. Державні програми сприяння зайнятості.

Тема 4. Товарний ринок

4.1. Сукупний попит. Сукупний попит, його сутність та відмінність від ринкового попиту.. Цінові чинники сукупного попиту; причини від'ємного нахилу кривої сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.

4.2. Сукупна пропозиція. Сукупна пропозиція, її сутність. Графічна модель сукупної пропозиції. Класична модель сукупної пропозиції і виробнича функція. Крива сукупної пропозиції в довгостроковому періоді і її переміщення. Крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді. Теорії сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.

4.3. Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги. Порушення рівноваги змінами в сукупному попиті та механізми її відновлення. Ефект храповика. "Перегріта економіка". Порушення рівноваги змінами в сукупній пропозиції та механізм її відновлення.

Тема 5. Грошовий ринок

5.1. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова пропозиція та

грошові агрегати. Попит на гроші для угод, попит на гроші як активи та їх графічна інтерпретація. Класичний та кейнсіанський підходи до функції попиту на гроші. Процентна ставка: сутність, основні види та чинники, що впливають на її рівень. Мотиваційна роль реальної процентної ставки для встановлення рівноваги на грошовому ринку.

5.2. Банківська система та грошова пропозиція. Основні функції комерційних банків. Банківські резерви. Банківський механізм розширення грошової пропозиції на основі депозитного мультиплікатора. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор і грошова пропозиція.

Тема 6. Інфляційний механізм

6.1. Інфляція: сутність та основні види. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Очікувана та неочікувана інфляція за теоріями адаптивних та раціональних очікувань. Види інфляції за джерелами виникнення: Причини інфляції. Кейнсіанська та монетарна концепції щодо причин інфляції.

6.2. Механізм розвитку інфляції. Стагфляція. Антиінфляційна політика.

Тема 7. Споживання домогосподарств

7.1. Споживання. Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств в моделі економічного кругообігу. Складові та розподіл особистого доходу та особистого наявного доходу в приватній закритій економіці. Заощадження та споживання домогосподарств. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Крива Лоренца. Споживання як функція наявного доходу. Використовуваний дохід і споживання. Функція споживання. Автономне споживання та чинники, що на нього впливають. Чинники споживання, не пов'язані з поточним доходом.

7.2. Кейнсіанська модель поведінки споживача. Середня та гранична схильність до споживання. Динаміка середньої схильності до споживань та заощаджень. Міжчасовий вибір споживача. Гіпотеза життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу.

Тема 8. Приватні інвестиції

8.1. Заощадження та інвестиції. Заощадження як функція наявного

доходу. Чинники заощадження. Вибір заощадником активу. Види заощаджень. Рівень заощаджень. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями. Класичний та кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями.

8.2. *Інвестиції в основний капітал.* Функціональна роль інвестицій. Економічний зміст інвестицій. Кейнсіанська та неокласична інвестиційна функція. Відсоткова ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна та реальна відсоткова ставка. Податок на прибуток і чиста прибутковість інвестицій. Крива сукупного попиту на інвестиції. Чинники автономних інвестицій і їх вплив на криву інвестиційного попиту.

8.3. *Визначення прибутковості інвестиційних проектів.* Методи визначення прибутковості інвестиційних проектів: бухгалтерський та дисконтованої вартості.

Тема 9. Сукупні витрати і ввп

9.1. *Модель „витрати-випуск”.* Сукупні видатки та їх складові. Рівноважний ВВП. Визначення рівноважного ВВП на основі методу "видатки - випуск". Фактичні та заплановані видатки. Модель "кейнсіанський хрест".

9.2. *Модель „вилучення-ін'єкції”.* Визначення рівноважного ВВП за методом "вилучення – ін'єкції". Система вилучень та ін'єкцій в економічному кругообігу. Роль запасів у досягненні економічної рівноваги в короткостроковому періоді. Заплановані та незаплановані інвестиції. Ринок позичкового капіталу та його роль у забезпеченні рівноваги між заощадженнями та інвестиціями.

9.3. *Мультиплікатор витрат.* Автономні та індукційні витрати. Механізм мультиплікації автономних витрат.

9.4. *Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості.* Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надмірних автономних витрат.

Тема 10. Економічна динаміка

10.1. *Джерела економічного зростання.* Економічне зростання: сутність, основні чинники та типи. Економічне зростання та економічний розвиток. Трансформація виробничих факторів у продукт. Внесок окремих факторів в економічне зростання. Залишок Солоу. Економічне зростання на основі моделі

AS-AD і кривої виробничих можливостей.

10.2. Основні моделі економічного зростання. Неокейнсіанські моделі Р. Харрода й Е. Домара. Неокласична модель економічного зростання Солоу. Основні передумови моделі. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. "Золоте правило" нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання.

10.3. Проблеми зростання економіки України. Проблема економічного зростання в різних групах країн та в Україні.

10.4. Економічні цикли. Сутність, види та структура. Основні фази економічного циклу та їх характеристика. Теорії щодо причин виникнення економічних циклів.

Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання

11.1. Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Основні функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання. Основні положення класичної теорії. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Відносини держави з іншими суб'єктами економічного кругообігу. Вплив держави на економічний кругообіг. Монетаризм як концепція розвитку зрілої ринкової економіки. Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань. Роль інформаційного середовища.

11.2. Сутність фіскальної політики держави. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі "сукупний попит - сукупна пропозиція". Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету. Фіскальна політика та державний

бюджет. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет.

11.3. Сутність монетарної політики держави. Види, цілі та інструментарій монетарної політики. Монетарна політика в моделі AD – AS. Наслідки монетарної політики в коротко- та довгостроковому періодах.

Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність

12.1. Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій та його зміст. Сутність та роль автономної статті "Помилки та упущення". Резервні активи як регулятивна стаття платіжного балансу.

12.2. Валютний курс. Валюта та її види. Форми котирування валютного курсу. Види валютного курсу залежно від режиму його формування. Двосторонній та багатосторонній валютні курси. Номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Попит і пропозиція як чинники валютного курсу. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом.

12.3. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Чистий експорт як компонент сукупних витрат. Гранична схильність до імпорту. Вплив чистого експорту на ВВП. Мультиплікатор витрат у відкритій економіці.

РОЗДІЛ «МІКРОЕКОНОМІКА»

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

1.1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Зміст, співвідношення і генезис термінів «політична економія», «економічна теорія», «макроекономіка», «економікс» та ін.

1.2. Обмеженість ресурсів і необхідність вибору. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.

1.3. Предмет мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Еволюція та сучасний зміст предмету мікро-економіки. Інструментарій мікроекономічного аналізу. Основні принципи і методи вивчення мікроекономічних явищ і процесів.

1.4. *Економічна політика на мікрорівні: сутність, структура, види.*
Сутність економічної політики на мікрорівні, її структура, види.

Тема 2. Теорія граничної корисності й поведінка споживача

2.1. *Корисність в економічній теорії: поняття, проблеми виміру.* Потреба і корисність. Потреби, їх види, структура. Сукупна та гранична корисність: вимірювання та графічне зображення. Постулати теорії споживчого вибору. Визначення ціни товару на основі граничної корисності.

2.2. *Сукупна та гранична корисність. Закони Госсена.* Закон спадної граничної корисності. Опти-мальне споживання одного блага. Гранична корисність та крива попиту..

2.3. Бюджетні обмеження і можливості споживання. Правило максимізації корисності. Рівновага споживача з кардиналістських позицій, в т.ч. в умовах споживання набору благ..

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача

3.1. *Криві байдужості. Карта байдужості.* Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості. Окремі випадки конфігурацій кривих байдужості для різних пар товарів..

3.2. *Бюджетне обмеження і можливості споживача.* Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Зсув бюджетної лінії..

3.3 *Рівновага (оптимум) споживача з точки зору ординалістської теорії поведінки споживача.* Економічне обґрунтування та графічне зображення оптимуму споживача як моделі раціонального споживчого вибору.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача

4.1. *Реакція споживача на зміни доходу та ціни.* Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія «дохід – споживання» та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії «дохід – споживання». Лінія «ціна – споживання» та побудова кривої індивідуального попиту..

4.2. *Фактори впливу на вибір споживача.* Утворення «надлишку споживача» в результаті перевищення корисності товарів над ціною. Комплементарні товари та товари-субститути.

4.3. *Ефект доходу і ефект заміщення.* Основні фактори впливу на вибір

споживача. Ефект доходу і ефект заміщення.

Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини

5.1. *Попит і пропозиція як основні важелі ринкового механізму. Закон попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Графічне відображення закону попиту. Функція попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Закон пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції. Пропозиція і закон пропозиції. Графічне відображення закону пропозиції. Функція пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції.*

5.2. *Ринкова рівновага: механізм встановлення, умови формування та шляхи досягнення. Види ринкової рівноваги. Зміни у ринковій рівновазі. Дефіцит та надлишок виробництва..*

5.3. *Еластичність попиту та пропозиції, фактори, які на них впливають. Еластичність попиту, фактори, які на неї впливають. Види еластичності попиту*

Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства

6.1. *Підприємство як суб'єкт економічних відносин на мікрорівні. Поняття підприємства. Місце та роль підприємства у ринковій системі. Організаційно-правові форми підприємств..*

6.2. *Сукупний, середній та граничний продукт. Виробництво та фактори виробництва. Сутність та структура факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт.*

6.3. *Виробничий процес та його оптимізація. Загальний та середній доход. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства.*

6.4. *Виробнича функція: поняття, параметри, види. Поняття виробничої функції. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій.*

Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

7.1. *Поняття та структура факторів виробництва. Особливості виробничої функції на довгостроковому інтервалі. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва.*

7.2. *Ізокванта та ізокоста: суть, графічне та алгебраїчне зображення. Карта ізоквант. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення.*

7.3. *Ефект масштабу та його вплив на визначення оптимального розміру підприємства. Виробництво у довгостроковому періоді. Поняття*

ефекту масштабу. Постійна, зростаюча та спадна віддача від масштабу..

Тема 8. Витрати виробництва

8.1. *Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва.* Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація.

8.2. *Витрати виробництва у короткостроковому періоді: види, графічне зображення, практичне значення.* Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Рівновага фірми у короткостроковому періоді. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми.

8.3. *Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Ефект масштабу. Пропозиція галузі.* Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Ефект масштабу виробництва: сутність, типи, практичне значення.

Тема 9. Ринок досконалої конкуренції

9.1. *Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми.* Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Види конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу.

9.2. *Поведінка конкурентної фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах.* Визначення поведінки фірми в коротко-строковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків: два способи визначення. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації.

9.3. *Визначення ефективності ринку досконалої конкуренції.* Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції.

Тема 10. Монопольний ринок

10.1. *Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій.* Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь: економічні, адміністративні та правові.

10.2. *Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу*

виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків. Пропозиція монополіста і особливості її формування. Стратегії монополістичного ціноутворення. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

10.3. Монополія і монополярна влада. Цінова дискримінація: поняття, умови та види. Обмеження монополярної влади. Регульована монополія. Необхідність державного регулювання монополії. Переваги та недоліки монополій. Економічні наслідки монополізації галузі. Переваги та недоліки діяльності фірми-монополіста.

Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція

11.1. Олігополістичний ринок: його ознаки та особливості. Види олігополій. Теорія класичної дуополії. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Лідерство в цінах. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага.

11.2. Поведінка фірм на олігополістичному ринку. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. Картелі. Цінові війни. Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін..

11.3. Ринок монополістичної конкуренції, його характеристики. Поняття диференціації продукту. Поведінка фірм на ринку монополістичної конкуренції. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози. Ефективність монополістичної конкуренції..

11.4. Особливості нецінової конкуренції на олігополістичному ринку та ринку монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів. Реклама, її роль у формуванні попиту. Переваги та недоліки реклами.

Тема 12. Загальна характеристика факторних ринків

12.1. Ринки факторів виробництва (ресурсів): особливості попиту та пропозиції, рівновага. Пропозиція факторів виробництва. Попит на товари та попит на ресурси. Попит на ресурси, як похідний. Правило використання ресурсів. Попит на ресурси в умовах досконалої та недосконалої конкуренції. Фактори, які впливають на попит на ресурси. Еластичність попиту на ресурс.

12.2. Попит та пропозиція праці, визначення її ціни. Праця як ресурс, як фактор виробництва. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці.

Граничний виграш виробника від найманої праці. Попит окремого робітника на працю. Галузевий попит на працю..

12.3. Капітал, як ресурс тривалого використання. Рівновага на ринку капіталу. Капітал як ресурс тривалого використання. Попит та пропозиція капіталу. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу. Інвестиції, їх види. Вплив процентної ставки на короткострокові інвестиційні проекти підприємців.. Підприємницькі здібності, їх характеристика, як фактора виробництва. Концепції прибутку. Основні функції та види прибутку. Нормальний прибуток..

Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

13.1. Загальна економічна рівновага, її види. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні. взаємодія двох, трьох та множини ринків.

13.2. Ефективність виробництва, випуску, обміну. Ефективність обміну. Крива контрактів. Ефективність за Парето. Ефективність та справедливість. Рівень та якість життя: сутність, показники.

13.3. Добробут: сутність, критерії, показники. Добробут: сутність, критерії, показники. Основні теореми добробуту. Коробка Еджуорта.

13.4. Перерозподіл доходу. Крива Лоренца. Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Перерозподіл доходів. Вплив податків на загальну економічну рівновагу. Квазіоптимум.

РОЗДІЛ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Тема 1. Предмет і метод інституціональної економіки

1.1. Поняття, роль і функції інститутів в економіці. Інститути в економічному аналізі. Визначення одиниці аналізу в межах інституціонального напрямку досліджень. Роль і функції інститутів в економіці.

1.2. Норма як базовий елемент інститутів та як результат раціонального вибору. Норма як базовий елемент інститутів та результат раціонального вибору. Дослідження раціональності в експериментальній економіці, теорії неповної раціональності та соціології. Теорія суспільного вибору. Норма як передумова економіки угод. Співвідношення угод.

1.3. Класифікація інститутів. Ієрархія правил і прав. Класифікація

інститутів. Принципи їх взаємодії. Система інститутів. Значення інститутів: експериментальна економіка.

1.4. Предмет і метод інституціональної економіки (ІЕ). Предмет «ІЕ». Об'єкти і суб'єкти інституціонального аналізу. Місце інституціональної економіки в системі економічних наук. Особливості інституціональної методології дослідження: теоретико-методологічні принципи, методи та інструменти інституціонального аналізу.

Тема 2. Формування та етапи розвитку інституціоналізму

2.1. *Теоретичні джерела інституціональної економіки. Обмеження застосування неокласичного підходу.* Неокласичні постулати людської поведінки: їх значення, обмеженість і критика інституціоналістами. Повнота інформації. Досконала конкуренція. «*Homo economicus*».

2.2. *Інституціональна теорія: учора, сьогодні й завтра. «Дерево» інституціоналізму.* «Дерево» інституціоналізму. Етапи розвитку інституціоналізму. Еволюція предмета та методології дослідження. Старий (американський або класичний) інституціоналізм. Т. Веблен. Дж. Коммонс. У. Мітчелл. Неоінституціональна економіка. Дж. Гелбрейт. Я. Тінберген. Г. Мюрдаль. Ф. Перру. Нова інституціональна економіка. Дж. Б'юкенен. Р. Коуз. Д. Норт. М. Олсон. Дж. Стіглер. Г. Саймон. Р. Фогель. О. Уільямсон. К. Менар. Е. Де Сото та ін.

Тема 3. Інституціональна структура ринкової економіки

3.1. *Економічний порядок і чинники, що його визначають.* Інститути плану та ринку. Утилітаризм. Цілеспрямована дія. Довіра. Емпатія. Свобода. Легалізм і повага права власності.

3.2. *Інституціональна структура ринкової економіки як одна з підсистем економічної системи суспільства.* Сутність та характерні риси інституціональної структури ринкової економіки; принципи функціонування та супідрядність інституціональних середовища, системи та структури ринкової економіки.

3.3. *Інституціональна структура: особливості елементів і характер відносин та взаємовідносин між ними.* Атрибутивні характеристики інституціональної структури. Базисні економічні інститути. Інститути власності, влади, управління та праці.

Тема 4. Трансакції та трансакційні витрати

4.1. *Трансакції: поняття, класифікація та значення.* Сутність та типологія трансакцій. Види трансакцій за Коммонсом: трансакції угоди (торгові), управління та раціонування. Ринкові та внутрішньофірмові трансакції. Товарні та інституціональні трансакції. Співвідношення між видами трансакцій та їх значення.

4.2. *Трансакційні витрати: поняття, види та значення.* Сутність і значення трансакційних витрат в економіці. Види транс-акційних витрат. Ринкові та внутрішньофірмові витрати. Витрати виявлення альтернатив.

4.3. *Зовнішні ефекти і трансакційні витрати. Теорема Р. Коуза та її значення.* Внутрішні та зовнішні ефекти (екстерналиї). Позитивні та негативні зовнішні ефекти. Споживчі, технологічні або грошові зовнішні ефекти. Українська приватизація у світлі теореми Коуза.

4.4. *Досвід кількісного оцінювання трансакційних витрат.* Шляхи їх мінімізації. Кількісне оцінювання трансакційних витрат: узагальнення досвіду. Шляхи мінімізації трансакційних витрат на різних рівнях економіки.

Тема 5. Права власності

5.1. *Економічна теорія прав власності.* Два підходи до визначення та дослідження власності. Економічне обґрунтування права власності. Специфікація, розмивання, та розщеплювання прав власності.

5.2. *Принципи ефективного розподілу прав власності.* Сутність і режими прав власності. Основні принципи ефективності системи прав власності. Альтер-нативні режими прав власності. Вільний доступ до ресурсу: загальна власність. Виключний доступ до ресурсу: комунальна, приватна та державна власність.

5.3. *Нелегальна економіка: поняття, структура та наслідки існування.* Структурні елементи нелегальної економіки: неофіційна (прихована) економіка, неформальна (фіктивна економіка) та нелегальна (незаконна, кримінальна економіка).

Тема 6. Економічні організації. Інституціональні основи діяльності фірм

6.1. *Сутність організації, її відмінність від інституту.* Сутність організації. Чинники, що визначають розмір організації. Специфічність активів.

Невизначеність. Схильність сторін до ризику. Складність угоди. Ціна доступу до закону.

6.2. *Інституціональні основи діяльності підприємства (фірми). Теорії фірми. Фірма: поняття, структура та траєкторія розвитку. Проблема взаємовідносин принципала і агента, варіанти її вирішення. Внутрішня структура фірми. Траєкторія розвитку фірми. Баланс фірми як джерело інформації про її структуру.*

Тема 7. Інституціональні основи діяльності домашніх господарств

7.1. *Поняття домашнього господарства в інституціональній теорії. Інституціональний підхід: домашнє господарство як інститут суспільства й організація. Типи домашнього господарства.*

7.2. *Роль рутини у функціонуванні домашнього господарства. Роль та значення рутини у функціонуванні домашнього господарства.*

Тема 8. Інституціональні основи діяльності держави

8.1. *Теорія держави в новій інституціональній економічній теорії. Держава як інститут і організація: її сутність, функції, «провали» та «межа». Підходи до розгляду держави як фірми; як установи з колективним власником; як установи з єдиним власником. Перерозподільні функції держави та рентиорієнтована поведінка.*

8.2. *Типологія держав. Типологія держав. Контрактна та експлуататорська держава. Емпіричні методи оцінювання характеру держави. Модель Мак Гіра – Олсона. Обмеження монопольної влади правителя. Модель Фіндлі – Уілсона.*

Тема 9. Контракти

9.1. *Контракт: суть, складові та структура. Типи контрактів. Поняття контракту. Умови взаємодії учасників контракту. Головні складові контракту. Структура контракту. Класичний, неокласичний та відносницький контракти.*

9.2. *Економічні теорії контрактів. Економічний підхід до типології контрактів. Теорія управління поведінкою виконавця (теорія принципала-агента). Контракти, що самовиконуються та відносницькі контракти. Контракт про продаж та контракт про найом.*

9.3. *Типологія правових відносин. Правовий підхід до типології контрактів. Контракт купівлі-продажу. Контракт найму. Трудовий контракт. Кредитний*

договір. Забезпечення дотримання правил.

Тема 10. Людський капітал і мотивація

10.1. Поняття «людський капітал» і мотивація. Теорії людського капіталу. Сутність поняття «людський капітал». Підходи до оцінювання людського капіталу. Постіндустріальний тип мотивації. Відмінності у формах реалізації мотивації. Теорія контрактів як теорія управління поведінкою виконавця.

10.2. Інституційне забезпечення людського капіталу. Індивідуальний, корпоративний і національний людський капітал. Позитивний (креативний, інноваційний), негативний та пасивний людський капітал. Інституціональні чинники формування й накопичення людського капіталу.

Тема 11. Інституціональна трансформація економіки України

11.1. Трансформації інституціональних систем. Трансформації інституціональних систем. Теорія інституціональних змін. Конгруентність інститутів. Сценарії інституціонального розвитку. Типи і суб'єкти інституціональних інновацій. Теорія суспільного вибору і пояснення ускладнення інституціональних інновацій.

11.2. Особливості інституціональних перетворень в Україні. Періодизація, особливості та оцінювання ефективності інституціональних перетворень в Україні. Визначення умов інституціональної рівноваги та її стабільності. Інституціональні пастки та створення соціально-ефективних інститутів. Інституціоналізація ринкової інфра-структури: суб'єкти, об'єкти та процесуальність. Інерційний характер інституціональних перетворень, його причини та шляхи подолання. Реформування відносин власності в Україні. Недосконалість політичного ринку, державна бюрократія та аутсайтери.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посібн. / А.М. Єріна.- К.: КНЕУ, 2001.
2. Підгорний А.З. Демографічна статистика. - Одеса: ОДЕУ, 2010. - 196 с.
3. Рождественська Л. Г. Статистика ринку товарів і послуг. - К.: КНЕУ, 2005. - 420 с.
4. Статистика: навчальний посібник / Під ред. О. В. Раєвської. - Х.: ВД

«Інжек», 2011. - 504 с.

5. Статистичне моделювання та прогнозування: навчальний посібник / під ред. д-ра екон. наук, проф. Раєвневої О.В. - Х.: ВД „ІНЖЕК”, 2013. - 537 с.

6. Статистика ринків / За ред. Н. О. Парфенцевої. - К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. - 864 с.

7. Стеценко С. Г. Демографічна статистика. - К.: Вища школа, 2005. - 416 с.

8. Столяров Г.С., Огай М.Ю. Соціальна статистика: Навч.-метод. посіб. Для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 195 с.

9. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика: Підручник. — К.: КНЕУ, 2002. — 376 с.

10. Уманець Т.В. Економічна статистика: Навч. Посібник. - К.: Знання, 2006. - 429 с.

11. Щурик М.В. Статистика: Навчальний посібник. - Львів: «Магнолія-2006», 2009. - 546 с.

Додаткова

1. Бабешко Л. О. Основы эконометрического моделирования: Учебное пособие. Изд. 3-е. - М.: Ком книга, 2007. - 432 с.

2. Кравченко Л.І., Лутчин Н.П., Москаль Б.С. Економічна статистика. Навчальний посібник. - Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. - 364 с.

3. Новоселов А. С. Теория региональных рынков. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. — 448 с.

4. Пальян З. О. Демографічна статистика. - К.: КНЕУ, 2003. - 132 с.

5. Социальная статистика/Под ред. И. И. Елисеевой. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 480 с.

6. Єріна А. М. Економічна статистика. - К.: ТОВ "УВПК"ЕксОб", 2002. - 232 с.

7. Фещур Р.В. Статистика: теоретичні засади і прикладні аспекти. / Р.В.Фещур, А.Ф.Барвінський, В.П.Качур та ін.; За заг. ред. Р.В.Фещура. - Львів: «Інтелект-Захід», 2003. - 576 с.

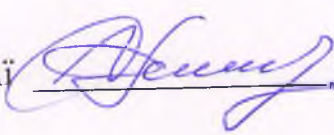
Інформаційні ресурси

1. Регіони України : статистичний щорічник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

2. Сайт Державної служби статистики України.- Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

3. Сайт ГУС в Харківській області. - Режим доступу: www.kh.ukrstat.gov.ua

4. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

Голова атестаційної комісії Стрижиченко К. А.